

INSPECTIERAPPORT 2024

objectnummer 1008

Toren Martinikerk

Markt 2, Doesburg

Objectgegevens

Objectnummer	: 1008
Object	: Toren Martinikerk
Gelegen te	: Markt 2, Doesburg
Eigenaar/beheerder	: Gemeente Doesburg College van B & W
Adres eigenaar	: Philip Gastelaarsstraat 2, 6981 BH Doesburg
Rijksmonumentnummer	: 12982
Categorie	: 03 Kerkelijke gebouwen
Inspectiefrequentie	: één keer per jaar

Inspectiegegevens

Inspectienummer	: 1008.24.4.0165
Inspectie uitgevoerd door	: P. de Jong, R. Oonk
Inspectiedatum	: 27-11-2024 2-12-2024 4-12-2024

Algemeen

De constructieve toestand (casco) van de toren is goed. De onderhoudstoestand is redelijk.

Uit voorgaande rapporten blijkt dat de onderhoudsstaat van het gebouw achteruit gaat.

Dit is een gevolg van het feit dat er geen onderhoud wordt uitgevoerd.

Hieronder treft u de meest urgente uit te voeren werkzaamheden in volgorde van prioriteit.

Overige uit te voeren werkzaamheden en adviezen treft u aan in het inspectierapport.

De meest recente adresbladen, informatiebladen, brochures en publicaties kunt u vinden op de website van Monumentenwacht Gelderland (www.monumentenwacht-gld.nl).

Als oriëntatie is aangehouden: De voorzijde van de toren is de westzijde.

Aanbevolen werkzaamheden in volgorde van prioriteit**onderdelen**

	<u>rubriek</u>	<u>technische staat</u>	<u>termijn</u>
- loodbedekking in lantaarn vernieuwen (en/of met spoed tijdelijk herstellen)	2.2.4 / 2.1	matig (lekkages)	1 jaar (SPOEDIG)
- herstel voegwerk, o.a. op/in de omloop, tussen natuurstenen onderdelen onderling, vloer balustrade west, verhogingen op omloop incl. de bakstenen trap, balustrade ter hoogte van de spitsvoet incl. de pinakels	1.2	redelijk/matig	1 jaar
- herstel voegwerk en herstel venster west	1.4/ 1.7	redelijk	1 jaar
- herstel van deuren en uitvoeren schilderwerk	1.5	redelijk	1-2 jaar
- afgazing verbeteren van galmgaten	1.8	matig	1-2 jaar
- behandelen schilderwerk ijzerwerk van carillon	3.9	matig	1-2 jaar
- schoonmaken vloeren in de toren	4.6/4.2	redelijk (vuil)	regelmatig
- divers herstel bij verwijderen of aanpassen van de telecominstallatie (o.a. galmborden, afgazing, bliksembeveiliging)	1.8	matig	t.z.t. bij wijzigen of verwijderen van de installatie

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Niet alle delen van het gebouw zijn veilig bereikbaar voor inspectie. Zie hiervoor rubriek 4.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid.

Bijlagen

- geen

Uitgevoerde werkzaamheden door de Monumentenwacht

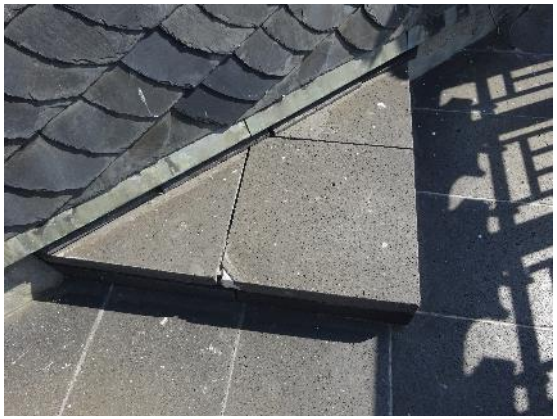

- plaatselijk begroeiing van toren verwijderd

Verwerkte materialen

- geen

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
1. GEVELS			
<u>1.1 Funderingen</u> - algemeen	G	Gezien de toestand van het opgaande muurwerk.	
<u>1.2 Gevels</u> <u>1.2.2 Natuursteen</u> - tufsteen metselwerk gevels	R	Verspreid komen delen tufsteen voor die in meer of mindere mate afschalen. Dit is een natuurlijk proces.	
			
		Delen van het metselwerk onder de lager gelegen balustrade vertonen zoutuitbloei en aangetast voegwerk. Het matige voegwerk in de vloer van de balustrade is hier medeoorzaak van.	
- platvol voegwerk algemeen	R		
		Verspreid komt door erosie aangetast voegwerk voor. In het plint komt plaatselijk wat aangetast of uitgesleten voegwerk voor. Bij gelegenheid zou men dit kunnen herstellen. Het voegwerk onder maaiveld zou men tegelijk kunnen herstellen met het verbeteren van de bestrating voor de toren (en rondom de kerk).	

Rubriek	Kwalificatie*		Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>Overig natuursteenwerk algemeen, diverse steensoorten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lijstwerk, montants en traceringen van blindvensters en galmgaten, balustrades en pinakels - voegwerk tussen natuurstenen delen onderling 	G	R		
<p>- voegwerk in de afdekking van de omloop ter hoogte van de spitsvoet</p> 	M		<p>Plaatselijk is wat voegwerk uitgesleten of uitgespoeld. Het voegwerk in de "vloer" van de balustrade aan de westzijde en in het plint boven deze balustrade is gescheurd, losgeraakt of uitgesleten. Hierdoor ontstaat onnodige inwatering. Dit voegwerk dient hersteld te worden. De balustrade was tijdens deze inspectie niet bereikbaar in verband met het ontbreken van de sleutel naar het balkon.</p>	
<p>- voegwerk rondom uitlopen en ter plaatse van de spuwvers</p> 	S		<p>Het voegwerk is plaatselijk slecht te noemen in verband met lekkages die ontstaan in de muurwerken. In de verhoogde natuurstenen onderdelen op de omloop is het voegwerk losgeraakt, uitgespoeld of uitgesleten. Enkele natuurstenen onderdelen ("plint" boven de balustrade) aansluitend met de spitsconstructie zijn plaatselijk losgeraakt. De losgeraakte delen natuursteen ("plint") dienen opnieuw aangebracht en vastgezet te worden.</p>	<p>Rondom de uitlopen en ter plaatse van de (rvs) spuwvers is op veel plaatsen geen voegwerk meer aanwezig. Hierdoor en mede omdat enkel (natuurstenen) spuwvers verstopt zijn, ontstaat forse inwatering van de muurwerken onder de (hoogste) balustrade. Hierdoor ontstaat op termijn nog veel meer vocht- en vorstschade. Het metselwerk raakt verzadigd met hemelwater door het slechte voegwerk en de verstopt geraakte spuwvers. Voornoemde dient op korte termijn hersteld te worden.</p>

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
		<p>Ook in de verhoogde delen op de balustrade is het voegwerk tussen de delen onderling grotendeels aangetast en uitgespoeld. Het natuurstenen plint is losgeraakt.</p>	
		<p>Aan de buitenzijde zijn lekkages zichtbaar. De muurwerken onder de omloop raken verzadigd door hemelwater. Door vocht en vorst kan behoorlijke schade ontstaan.</p>	
		<p>Ook aan de binnenzijde boven de klokken is de lekkage van de omloop zichtbaar. Het metselwerk is beschadigd door uittreden van zouten. Het voegwerk zal spoedig hersteld moeten worden om verdere gevolgschade te voorkomen.</p>	
		<p>Dit is ook zichtbaar in de traptoren.</p>	

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
 <p data-bbox="185 813 676 875">- voegwerk in balustrade ter hoogte van de spitsvoet en in de pinakels ter plaatse</p>	R	<p data-bbox="852 367 1501 568">De spuwers zijn verstopt door vuil en kadavers. Bij gelegenheid moeten de spuwers schoongemaakt worden. Deze dienen regelmatig gereinigd te worden. Bij herstel de spuwers kijken of het mogelijk is dit aan te passen zodat deze niet meer zo makkelijk verstoppem.</p>	
 <p data-bbox="185 1323 632 1386">- voegwerk in pinakels ter hoogte van balustrade</p>		R	<p data-bbox="852 875 1513 1077">Op veel plaatsen is het voegwerk tussen de natuurstenen onderdelen aangetast, uitgesleten of uitgespoeld en plaatselijk komen diepe naden voor. Het voegwerk varieert wat in kwaliteit van redelijk tot plaatselijk matig. Het voegwerk zou tegelijk met het overige voegwerk hersteld moeten worden.</p>
			<p data-bbox="852 1391 1497 1487">Het voegwerk in de pinakels is op meerdere plaatsen uitgespoeld of versleten. Herstel dient tegelijk met het overige voegwerk plaats te vinden.</p>

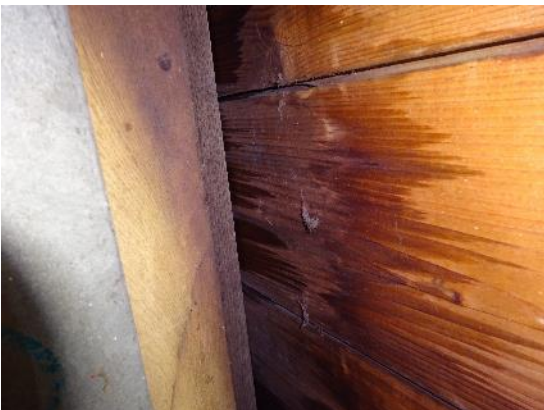
Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
 <ul style="list-style-type: none"> - basement en deuroplijsting, meerdere natuursteensoorten - metalen hekwerken in de balustraden (omloop en westzijde); bronzen staven met ijzeren hekwerken 	R G	<p>De balustrade aan de westzijde van het balkon. Veel voegwerk is verzand en uitgespoeld meerdere blokken liggen los. Dit zal hersteld moeten worden.</p> <p>Het natuursteen is plaatselijk verweerd of afgeschaald en verspreid is wat voegwerk weggevallen.</p>	
<p><u>1.4 Vensters</u> <i>1.4.1 Natuursteen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vensterharnas incl. tracering <ul style="list-style-type: none"> - bronzen brugstaven en dekstrippen venster west - omlijstingen lichtspelen 	R G G	<p>Op meerdere plaatsen is het voegwerk gescheurd, losgeraakt of weggevallen (binnenzijde/buitenzijde). Een enkel natuurstenen onderdeel in de tracering vertoont geringe scheurvorming en verzakking. Bij herstel van het venster de blokken in de tracering weer op spanning brengen met droge eiken wiggen en opvoegen. Zie ook 1.7 glas in lood.</p> <p>Plaatselijk komen wat afgeschaalde delen voor.</p>	

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<u>1.5 Deuren, toegangen</u> - eikenhouten deuren met smeedijzeren gehengen	G		
		<p>Plaatselijk redelijk. De deuren zijn in de loop der jaren aan de onderzijde plaatselijk opgestopt. Plaatselijk is aan de onderzijde wat houtrot ontstaan. Dit zal bij voorkeur aangeheeld moeten worden met bijpassend eikenhout.</p>	
- deur ter hoogte van balustrade	R		
		<p>De deur vertoont houtrot ter hoogte van de weldorpel. Het vulmiddel is plaatselijk gescheurd en losgetrokken. Voor het schilderen het houtwerk herstellen.</p>	
- eikenhouten muurluik	G		<p>Betreft het luik aan de oostzijde boven het zuidelijke dak van de kerk.</p>
- deur zij-ingang	G		<p>NB: De cilinder is defect hierdoor is het zeer lastig binnen te komen omdat de sleutel doordraait of juist niet wil draaien. De cilinder dient vervangen te worden.</p>
<u>1.7 Glas-/schilderwerk</u> <u>1.7.1 Beglazing/glas in lood</u> - vensterglas in lichtspelen trapopgang tegen de noordbeuk	R		<p>Enkele ruitjes zijn gebroken.</p>

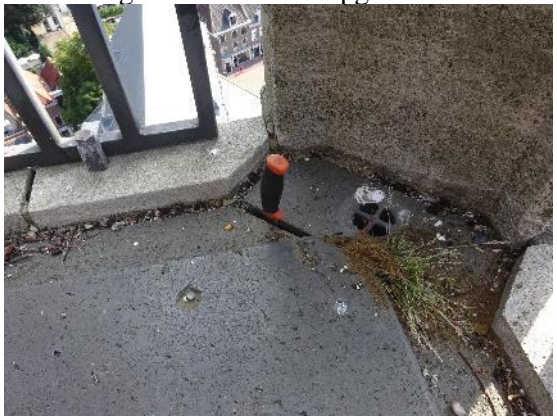
Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>- glas in lood en kunststof-in-loodpanelen in venster westzijde</p> 	G		
<p>- bronzen bindroedes</p> 	R		<p>Door het wegvallen van het voegwerk staan enkele bindroedes los. Bij het herstel van het voegwerk rekening houden met wat onderhoud aan het glas in lood.</p>
<p>- voegwerk in kantstijlen, montants en tracering</p> 	M		<p>Veel voegwerk in de kantstijlen en de montants is gescheurd, losgeraakt of weggefallen. In de natuurstenen onderdelen van de tracering onderling is de schade wat minder. Het voegwerk moet hersteld worden. Hierdoor ontstaat schade aan het glas in lood.</p>

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>- glas-in-loodpanelen in lichtspelen</p> 	R	De panelen zijn plaatselijk wat vervormd en enkele ruitjes zijn gebroken. Door het ontbreken van de bindveters zijn de panelen vervormd door de zuiging van de wind om de toren. Bij gelegenheid herstellen door koperdraad op te solderen en vast te binden aan de roeden.	
<p>1.7.2 Schilderwerk - westzijde; toegangsdeuren en deur van 1^e balustrade</p> 	M	Het vulmiddel op het onderste gedeelte van de deuren vertoont scheurvorming. Het schilderwerk is vuil, gescheurd en bladdert af. Na herstel van het houtwerk het schilderwerk behandelen.	
	G		
<p>- deur traptoren</p>			

Rubriek	Kwalificatie*		Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>- muurluik oostzijde</p> 	R		Het schilderwerk is gescheurd en bladdert af. Het schilderwerk zal behandeld moeten worden.	
<p>Binnenzijde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - binnenschilderwerk van deuren in toegangsportaal - transparant lakwerk binnenzijde deur balustrade - binnendeuren portaal incl. omlijsting 	G			
<p>1.8 Diversen</p> <ul style="list-style-type: none"> - hardhouten galmborden (Bilinga) 	R		Het lakwerk is wat schraal.	
	G			
<p>- kunststof galmbord op zuidwesthoek</p>	M		Ca. 1/3 van alle galmborden is in de loop der jaren stuk gezaagd om zenders te plaatsen in de galmgaten. Deze galmborden (ca. 24 stuks) zijn dus vernield. Te zijner tijd bij wijzigen of verwijderen van de installatie dient dit weer in originele staat hersteld te worden.	
<p>- rvs bevestigingshaken en bronzen staven</p>	M		Het galmbord is in het verleden aangebracht met het aanbrengen van de telecominstallatie. Te zijner tijd bij wijzigen van de installatie moet het galmbord weer door hout vervangen worden zoals aanwezig is geweest.	
	G			

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>- afgazing galmgaten in rvs</p> 	M	<p>Betreft een afgazing in meerdere kwaliteiten en uitvoeringen. De oorspronkelijke afgazing betreft gedrukt en geweven rvs gaas van een zeer zware kwaliteit. Delen van dit gaas zijn in de loop der jaren door volièregaas of kunststofgaas vervangen. T.z.t. zal een groot deel van de afgazing weer in originele staat vernieuwd moeten worden.</p> <p>Op meerdere plaatsen zijn stukjes gaas op slordige wijze met tie wraps aan elkaar geknoopt. De afgazing is op meerdere plaatsen verbogen en delen staan of hangen los. Aan de noord- en zuidzijde komen delen kunststof gaas voor die vanaf de buitenzijde zijn aangebracht. De afgazing moet verbeterd worden.</p>	
<p>2. DAKEN</p>			
<p><u>2.1 Kapconstructies</u></p>			
<p><u>2.1.1 Hout</u></p> <p>- eikenhout; muurplaten, windverbanden, hoekkepers, sporen en schoren incl. ijzeren ankers</p>	G	<p>Door ons zijn geen noemenswaardige gebreken of sporen van houtaantastingen aangetroffen. In enkele ondereinden van de stijlen komen uitvliegopeningen voor van de bonte knaagkever (uitvliegopeningen in de stijlen juist boven het aansluitende metselwerk). Werkelijke activiteit is niet door ons vastgesteld. Het houtwerk is volledig in het metselwerk verwerkt en is maar beperkt te beoordelen.</p>	
<p>- dakbeschot in naaldhout</p> 	R	<p>Ter plaatse van de hoekkepers vertoont het dakbeschot leksporen. Meest veroorzaakt door een minder juiste loodaansluiting.</p>	

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>- houtwerk hoger in de toren; diverse lekkages onder open lantaarn</p> 	M	<p>In verband met lekkage die al jaren aanwezig is, is dit met matig beoordeeld. Het houtwerk wordt door houtrot aangetast en er ontwikkelt zich een zwamaantasting. De loodbedekking in de lantaarn moet men vernieuwen of tijdelijk herstellen. De spuwers (uitlopen) in de lantaarn moet men vergroten.</p>	
<p>- houtwerk van lantaarn en ui</p>	G	<p>Voor zover te beoordelen. De constructie van de ui is via een plafondluikje summier te controleren. De ui is niet bereikbaar vanwege te geringe ruimte tussen de constructiedelen onderling (het inspectieluik is niet open geweest).</p>	
<p><u>2.2 Dakbedekking</u> <u>2.2.3 Leien</u> - schubleienbedekking, koper genageld</p>	G	<p>Meerdere dakvlakken zijn in het verleden tegen het weer in gedekt. Bij wind kleppen de leien behoorlijk, met name de leien die wat verzakt zijn.</p>	
<p>- voetkoper onder leibedekking <u>2.2.4 Metaal</u> - lood beklede lantaarn incl. pinakels en lood beklede ui</p>	G	<p>Ter plaatse van de open lantaarn komt plaatselijk geringe loodwitvorming voor onder het lood, vooral ter plaatse van de stijlen. In het verleden zijn al eens delen van de loodbekleding vernieuwd. Vooralsnog is verder herstel niet aan de orde.</p>	
<p>- loodbedekking in lantaarn</p> 	R	<p>De loodbedekking veroorzaakt lekkage. Op meerdere plaatsen is de bedekking gescheurd.</p>	

Rubriek	Kwalificatie*		Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
			<p>O.a. ter plaatse van de spuwers, maar ook midden in de bedekking komen grote scheuren voor. De (te) kleine uitgescheurde spuwers (uitlopen met een diameter van ca. 2 cm.) moet men vergroten. De spuwers raken snel verstopt. Ook enkele doorvoeren van de bekabeling zijn losgescheurd. De loodbekleding van de wanden is plaatselijk losgeraakt. Dit zal gelijktijdig hersteld moeten worden. De bedekking kan vervangen worden in lood, maar de kans op scheuren is dan weer aanwezig. De bedekking kan ook uitgevoerd worden in koper. Dit is wat sterker en minder gevoelig voor scheuren. Bij voorkeur ook het luik uitvoeren in koper en voorzien van schuiven. Het luik is nu erg zwaar en is belastend met openen.</p> <p>Zie rubriek 2.1 in verband met lekkages en zwamvorming.</p>	
<p><u>2.3 Loodaansluitingen</u> - algemeen - hoekkeperlood</p> <p>- muurlood aansluitend met de kerk</p>	G	R	<p>Aan de binnenzijde komen leksporen op de hoekkepers voor. Het hoekkeperlood is met “klangen” vastgezet, echter op meerdere plaatsen zijn deze klangen in meer of mindere mate losgeraakt (o.a. door storm). Overwegend goed. Het muurlood is voldoende functioneel.</p>	
<p><u>2.4 Goten en hemelwaterafvoeren</u> <u>2.4.1 Goten</u> - natuurstenen omloopgoot (basalt) - voegwerk in de omloopgoot</p> 	G	M	<p>Zie de tekst bij 1.2.</p> <p>De voegen tussen de delen onderling zijn in lood uitgevoerd. Gedeeltelijk ook specievoegen die in meer of minder mate zijn losgeraakt of zijn uitgespoeld (in de rand). Om onnodig inwateren te voorkomen, moet het voegwerk hersteld worden.</p>	

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>- natuurstenen spuwers 4x</p> 	R	De spuwers zijn vervuild en kunnen geen hemelwater meer afvoeren. De spuwers moeten schoongemaakt worden. Van de spuwer op de noordoosthoek is een deel van een oor afgebroken. Bij herstel van het voegwerk zullen ook de spuwers gereinigd en waar nodig en mogelijk aangepast worden.	
<p>- 4 rvs spuwertjes (pijpjes)</p>	M	De pijpjes zijn te gering van diameter en raken snel verstopt. Veel hemelwater wordt via de openstaande voegen tot in de muurwerken afgevoerd. Dit zal verbeterd moeten worden door ruime afvoeren aan te brengen.	
<p><u>2.5 Dakopeningen</u> <u>2.5.1 Dakkapellen</u> Dakkapel met deur en dakkapel met klok: - constructief, houtwerk - schilderwerk deur dekkend - transparant lakwerk, stijlen en plafonds - lood beklede wangen gefelst - schubleienbedekking, koper genageld - loden pinakels - loodaansluitingen - 3 klokken in klokkapel</p>	G G G G G R G G	Inclusief de loodbekleding aan de binnenzijde van de klokkapel. De opengewerkte bovenzijde van de pinakels zijn wat ingezakt.	De klokken zijn recent afgeschermd met een metalen gaasdeur.
			
<p>Overig: - lood bekleed luik met loden opstand in lantaarn</p>	G	De loodbedekking in de lantaarn veroorzaakt echter forse lekkage. Zie rubriek 2.2.4.	

Rubriek	Kwalificatie*	Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<u>2.8 Diversen</u> Wijzerplaten: - koperen ringen, cijfers, wijzers incl. verguldwerk	G		
		<p>In 2017 hersteld en opnieuw verguld. Plaatselijk is de verlichting beschadigd waardoor deze niet brandt. Dit zal bij gelegenheid hersteld kunnen worden.</p>	
Torenkruis: - smeedijzeren kruis	R		
- vergulde koperen haan en pijnappel	G	<p>Het ijzerwerk vertoont geringe roestvorming. Ook tussen de veren en de loodmuts komt wat roestvorming voor. Op wat langere termijn (5 - 6 jaar) zal het kruis een keer behandeld moeten worden. Dit kan gecombineerd worden bij het herstel van loodbedekking op de open gewerkte lantaren door dit in ieder geval van dicht bij te controleren. In 2017 opnieuw verguld en herplaatst.</p>	
3. INTERIEUR			
<u>3.0 Algemeen</u> - constructief	G		
- balklaag/vloer of tafelmantel onder lantaarn	M		
		<p>De vloer (de loodbedekking) vertoont lekkage, begin van houtrot en zwamaantasting. De loodbedekking moet vernieuwd worden.</p>	

Rubriek	Kwalificatie*			Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<u>3.2 Dragende constructie/vloeren</u> - natuurstenen vloer in portaal	G			Voor zover zichtbaar is het natuursteen goed. Kleine delen van het voegwerk zijn losgeraakt.	
<u>3.3 Gewelven</u> - bakstenen stergewelf met ring op natuurstenen ribben in torenportaal, gesausd - bakstenen kruisgewelf met ring op natuurstenen ribben; boven carillon	G				
<u>3.7 Binnenpleisterwerk/sauswerk</u> Torenportaal - pleisterwerk in muurnissen - metselwerk binnenzijde portaal (niet voorzien van pleisterwerk) - sauswerk op pleisterwerk en op metselwerk	G			Overwegend goed. In het verleden is het metselwerk plaatselijk, met specie, op minder zorgvuldige wijze hersteld en daarna voorzien van sauswerk (wit met grijs plint). Het plint vertoont geringe zoutuitbloei en wat hoger op het metselwerk komt schraal en afbladderend verfwerk voor. Bij gelegenheid zou men dit moeten bijwerken.	
<u>3.9 Diversen</u> Klokkenstoel - eikenhouten klokkenstoel incl. carillon - klokken en ophangingen	G				Het plint vertoont geringe zoutuitbloei en wat hoger op het metselwerk komt schraal en afbladderend verfwerk voor. Bij gelegenheid zou men dit moeten bijwerken.
	G			Enkele klokken zijn door ons gecontroleerd. Het ijzerwerk zou tegen verdere roestvorming behandeld moeten worden. De ijzeren bouten en moeren vertonen behoorlijke roestvorming. Door ons zijn verder geen gebreken vastgesteld.	
- ijzerwerk van carillon		R			Het gegalvaniseerde ijzerwerk is goed.

Rubriek	Kwalificatie*			Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>- schilderwerk van de ijzeren, gegalvaniseerde onderdelen</p> 			S	<p>Het schilderwerk is zeer schraal, bladdert af of is niet meer aanwezig. Het schilderwerk dient behandeld te worden.</p>	
<p>Overig:</p> <p>- leidingkoker in de noordoosthoek van de toren</p>		R		<p>De leidingkoker in de hoektoren zou men beter en hoger moeten dichtzetten, om te voorkomen dat vuil of gebruiksvorwerpen in de koker vallen tot op het gewelf.</p>	
<p>- vlaggenmast in open gedeelte van toren, lantaarn</p> <p>- verlichting: lantaarns ter hoogte van klokkenstoel</p>	G		M	<p>Het ijzerwerk is fors door roestvorming aangetast. Het is niet ondenkbaar dat een armatuur afbreekt en wegvalt.</p>	
					
<p>4. DIVERSEN</p>					
<p><u>4.1 Technische installaties</u></p> <p>4.1.1 Algemeen</p> <p>- installatiewerk</p>			?	<p>Controle op de werking van de zich in of op een gebouw bevindende installaties valt buiten de inspectie van de Monumentenwacht.</p>	

Rubriek	Kwalificatie*		Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
<p>4.1.2 Bliksembeveiliging</p> <p>- bevestiging (twee afgaande leidingen voorzien van een aluminium mantelpijp op maaiveldhoogte)</p>	R		<p>De inspectie van de bliksembeveiliging heeft uitsluitend betrekking op de bevestiging en uiterlijke toestand.</p> <p>Betreffende de juiste functionering dient u de installatie periodiek te laten doormeten door een ter zake gespecialiseerd bedrijf. De ijzeren onderdelen zoals o.a. de wijzerplaten en de sprinklerinstallatie zijn in de installatie opgenomen. Plaatselijk komen nog vonkbruggen voor of deze nog voldoen aan de huidige normen is ons niet bekend en zal overlegd moeten worden met een ter zake gespecialiseerd bedrijf. De installatie is in combinatie met de installatie van de kerk.</p>	
<p>- telecominstallatie, antennes, kerkradio (radio?)</p>	?			
			<p>Het installatiewerk valt buiten de inspectie. In de loop der jaren zijn de installaties gewijzigd, aangepast, weer onderdelen verwijderd en weer aangepast met bijplaatsen van zenders en bekabeling. Met het aanbrengen van de installatie worden telkens originele onderdelen van de toren aangepast of beschadigd. Veel van die onderdelen (galmborden, afgazing) moeten t.z.t. vernieuwd worden. Al het installatiemateriaal dat bij wijzigingen overbodig wordt, moet verwijderd worden. De “vernieldde” onderdelen moeten te zijner tijd hersteld of vernieuwd worden. Zie rubriek 1.8 Diversen.</p>	
<p>- sprinklerinstallatie</p>	R			
			<p>Beoordeeld op uiterlijke staat. Het ijzerwerk vertoont roestvorming en moet behandeld worden. Naar verluidt is de installatie niet meer functioneel.</p>	
<p>- rook- of brandmeldingssysteem</p>	?			<p>Er is een rook- of brandmeldingssysteem aanwezig in de toren.</p>

Rubriek	Kwalificatie*			Toelichting	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
4.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid					
Buitenzijde:					
- open lantaarn, ui en torenkruis	R	M			De vloer in de open lantaarn vervuult snel waardoor de nauwe afvoerpijpjes verstopt raken. Er liggen regelmatig kadavers of restanten van vogels. De lantaarn moet regelmatig schoongemaakt worden.
- ui en torenkruis			S		Met behulp van rvs klimhaken en rvs ladder wordt verondersteld dat de ui en het torenkruis bereikbaar is. Uit veiligheidsoverwegingen wordt dit niet beklommen. Dit wordt uitsluitend geïnspecteerd doormiddel van een drone.
- spits	R				Beperkt bereikbaar.
- 1e balustrade west (lager gelegen balustrade); hekwerk	R				Enkele natuursteen blokken beginnen los te raken. Dit dient hersteld te worden.
Binnenzijde:					
- algemeen; vuil			R		Plaatselijk zijn de vloeren vuil en stoffig.
- traptoren en torenromp algemeen	G				
- stenen wenteltrappen	G				
- verlichting incl. spits	G				
- spitsonstructie algemeen			R		Redelijk tot goed. In de toren is een verticale veiligheidslijn met twee valstop apparaten en twee veiligheidsgordels aanwezig. De uitrusting wordt regelmatig gekeurd.
- eikenhouten vlonders en ladders in de spits	G				In de huidige situatie moet gewerkt worden met de aanwezige veiligheidslijn.
- hekwerk t.h.v. spitsvoet rondom vloeropening	G				Voldoende functioneel (okerkleurig geschilderd).
- binnenzijde ui			M		Slechts gedeeltelijk en zeer beperkt te inspecteren via een inspectieluik. Een ladder is opgeslagen in de toren om het inspectieluik te kunnen bereiken. 's Zomers broeden er mogelijk slechtvalken waardoor een gedeelte niet betreden mag worden.
4.6 Vogels en vleermuizen					
- nestkast torenvalk in open lantaarn van de toren incl. webcam; kast in trespa en tuinhout			R		
					De nestkast is geen probleem. Er ontstaat wel behoorlijke vervuiling in de lantaarn. Men dient rekening te houden met het feit dat in de kast, op de vloer van de lantaarn en in de goten van de kerk regelmatig kadavers (vogels) vallen. De afvoeren of de uitlopen (ook in de lantaarn) kunnen hierdoor verstopt raken. De lantaarn moet men regelmatig schoonmaken. Foto: nestkast van de slechtvalken met camera.

Rubriek	<i>Kwali- ficatie*</i>	<i>Toelichting</i>	Objectnummer 1008 Toren Martinikerk
4-12-2024, P. de Jong, MONUMENTENWACHTER			